

Sluttrapport for prosjektet «Det hjelper å snakke om det»

Prosjektansvarlige

Charlotte Helene Agerup

Tone Ervik

Torill Ringsø



Forord

Denne rapporten gir en kort informasjon om prosjektet «Det hjelper å snakke om det» for å forstå hvor viktig resultatene av dette prosjektet er for døve barn og de voksne rundt dem. Dette prosjektet er finansiert av Extrastiftelsen og Norges Døveforbund. Prosjektet var i utgangspunktet et toårig løp som ble til tre år. Dette har resultert i en DVD for barn og en nettside for voksne. Produktene er på tegnspråk, er tekstet og er både tegnspråk- og stemmetolket slik at dette kan brukes av et bredt publikum.

Det rettes en spesiell takk til de som stilte opp til intervju i prosjektet; **Mia Aspelien, Thomas Johannessen, Tonje Henriksen, Kristin A. Hansen, Chris M. Aanonsen, Roar Bredvei, og Line Beate Tveit.** Uten disse hadde ikke prosjektet blitt til.

Sammendrag

Målet med prosjektet «Det hjelper å snakke om det» har vært å lage en DVD om sorg på tegnspråk til døve barn fra ca ti år og oppover, og en nettside for voksne som handler om kommunikasjon med døve barn som er i sorg.

Bakgrunnen for dette prosjektet er at når vi opplever noe som er vanskelig, sier vi ofte at «det hjelper å snakke om det». Sorg kan bearbeides på ulike måter, og ofte skjer det gjennom samtaler med andre. Å samtale om ting som er følelsesmessig vanskelige gjør vi naturligvis best på vårt primærspråk. For barn som har tegnspråk som primærspråk betyr dette at de skal ha mulighet til å bearbeide sine tanker og følelser på tegnspråk. Det er flere årsaker til at vi har gjennomført dette prosjektet. En sentral årsak er at det per i dag ikke finnes noe materiell om sorg og sorgbearbeiding på norsk tegnspråk. En annen årsak kan være utfordringer i kommunikasjon med voksne og barn i nærmiljøet, som ofte skyldes manglende tegnspråkkompetanse i nettverket. Det vil ofte være vanskelig å lære tegnspråk på et så høyt nivå at man mestrer de språklige utfordringene man møter på, når man skal diskutere og reflektere rundt sorg på tegnspråk. Derfor vil foreldre, lærere og andre rundt barnet ha stor nytte av materiell de kan bruke som støtte i forhold til sin egen kommunikasjon med barnet. Dette prosjektet har resultert i to produkter, en DVD for barn som handler om sorg knyttet til dødsfall, endringer i livet (skilsmisser og venner som flytter) og det å være annerledes/utenfor (funksjonshemmet), og en nettside for voksne som inneholder kommunikasjonsveiledning med døve barn i sorg. Vi ønsket å nå en større målgruppe med

disse to produktene som skal brukes i sammenheng med hverandre. Det viktigste i dette prosjektet var å lage en DVD til døve barn om sorg på tegnspråk. Prosjektets resultater har blitt til gjennom et godt samarbeid med noen døve som selv har erfart sorg, og fagpersoner som har betydelig erfaring med arbeid med barn og deres familier i sorg.

Vi ønsker også å informere om dette materialet på tegnspråkkurs til foreldre og til ansatte i barnehager, skole, helsevesen og rådgivningskontorer for hørselshemmede slik at døve barn forhåpentligvis kan oppleve at de blir sett og møtt i sin sorg.

Kap 1. Bakgrunn for prosjektet/Målsetting

Det finnes i dag døve voksne som forteller at de har følelsesmessige sår fordi de ikke fikk bearbeidet sin sorg som barn fordi de voksne rundt dem ikke kunne tegnspråk. Deres sorg ble ikke møtt og ikke lyttet til. Det har vært mangel på informasjonsmateriell om sorg og sorgreaksjoner på norsk tegnspråk for døve barn.

De fleste av oss vet at «det hjelper å snakke om det» når vi opplever tunge og vonde ting, og dette gjelder også døve barn. På bakgrunn av dette ønsket vi å lage visuelt informasjonsmateriell om sorg og sorgbearbeiding på DVD som skal være rettet mot barna med informasjon om sorg, sorgreaksjoner og sorgmestring, samt oversatte fortellinger om sorg. Ved siden av dette ønsket vi også å utvikle en nettressurs for voksne som skal være lett tilgjengelig på Internett, slik at det kan brukes umiddelbart. Nettsiden inneholder veiledning om kommunikasjon med døve barn som er i sorg. Tegnspråkvideoene har norsk tale og tekst, og det som er talespråklig, tegnspråktolkes og tekstes.

Kap 2. Prosjektgjennomføring/Metode

Skissen til prosjektet ble til gjennom flere samtaler med døveprost Roar Bredvei som hadde mange gode innspill på hva han mente kunne være viktig å belyse og ha med i prosjektet. Det tok også tid før vi definerte alderen til prosjektets målgruppe da det per i dag er få døve barn i Norge, og vi ønsket at DVDen skulle ha et bredest mulig publikum. Derfor er det en spredning i alderen til målgruppen, fra rundt ti år og oppover. Det ble brukt mye tid på å få tak i programleder, mens det var enklere å skaffe noen som ville stille opp til intervju der de ville

dele sine erfaringer knyttet til sorg. Det var vanskelig å finne passende litteratur til målgruppen da de aller fleste bøker som handlet om sorg var relatert til dødsfall og hadde et kristent preg. I tillegg var de fleste av disse bøkene rettet mot yngre barn. Det var også få bøker for større barn som tok opp temaet sorg knyttet til for eksempel skilsmisser og det å være utenfor. Løsningen ble til at vi modifiserte innholdet i boken «Pappa kommer» slik at den forhåpentligvis kan passe til prosjektets målgruppe.

Skuespiller Katja Brita Lindeberg er en gjennomgangsfigur på DVDen der hun er en klovn som uttrykker ulike følelser knyttet til sorg. Hun jobber som sykehusklovn ved flere av Norges største sykehus, og hun har gode erfaringer med å møte barn og ungdom i vanskelige situasjoner, også i sorg. Med denne universelle uttrykksformen ønsket vi å visualisere noen følelser knyttet til sorg slik at målgruppen kan kjenne seg igjen uten å måtte bruke mange tegn og ord.

Den første prosjektlederen, Torill Ringsø, gikk ut i permisjon i høst 2012 og Charlotte H. Agerup tok over. På den tekniske siden har det vært en del fravær, så det har vært noen perioder med forsinkelser i prosjektets forløp.

Kap 3. Resultater og resultatvurdering

Ut i fra prosessen med å utarbeide DVD for barn og nettside for voksne om sorg og kommunikasjon for tegnspråklige barn og ungdom, har vi nådd målet om å utvikle informasjonsmaterieell for målgruppene våre. Det har kommet noen innspill om at dette materialet har vært savnet og vil bli viktig. Vi har også økt vår egen kompetanse på dette feltet.

Det ble tidlig avgjort at begge produktene ville basere seg på dialoger for å gjøre innholdet mer levende og naturlig. Dette også for å gi målgruppene en mulighet til å ha en slags distanse til de som er på skjermen da de selv kan regulere graden av øyekontakt, noe som kan komme godt med når man er i sorg. De absolutt største utfordringene i prosessen har vært å gjøre intervjuene presise, informative og gjenkjennelige, samt å redigere disse, da det var mye godt stoff – som dessverre måtte klippes bort av hensyn til produktenes omfang.

Gjennom dette arbeidet har det kommet tydelig frem at kommunikasjon i sorg på to ulike språk er følelsesmessig krevende for alle berørte. Det har blitt sagt at det var godt å få snakket

om sin egen sorg, men dette kunne ikke gjøres med hvem som helst. Å virkelig bli møtt i behovet for å kommunisere naturlig på tegnspråk i sorgen, gjorde det lettere å takle egne følelser og reaksjoner. Samtidig ble det også uttrykt en skjult sorg hos de døve fordi deres pårørende kom til kort i deres manglende kommunikasjonsferdigheter på tegnspråk.

Underveis ble det også klart for oss at vi burde inkludert døve med Ushers Syndrom i dette prosjektet, da det kom tydelig frem at det er en del sorg og vanskelige følelser knyttet til dette. Det handler også om at tilgangen på og mulighetene til naturlig kommunikasjon kan være begrenset for noen døve med Ushers Syndrom. Kanskje dette kan være springbrettet til et neste sorgprosjekt som handler om det å være utenfor, annerledes og / eller hemmet og som ikke direkte er knyttet til dødsfall.

Kap 4. Oppsummering/Konklusjon/Videre planer

Med dette prosjektet håper vi å bidra til at flere døve barn og ungdom får økt støtte i sin sorg, slik at de kan få en opplevelse av at det faktisk kan hjelpe å snakke om sorgen som kan være vond, vanskelig og av og til god. Vi håper også at de voksne som er rundt disse barna og ungdommene blir mer bevisst på hvordan de kan tilrettelegge sin kommunikasjon for døve barn og ungdommer som er i sorg.

DVDen er i salg på nettbutikken til Møller-Trøndelag kompetansesenter (www.erher.no/nettbutikk), og nettsiden finner man enten via nettstedene www.statped.no og www.erher.no eller på direkte linken www.acm.no/sorg.

Referanser/Litteratur

- Bugge, Renate Grønvold (2008) Når krisen rammer barn og unge. Høyskoleforlaget
- Ekvik, Steinar (2010) Tårer uten stemme. Når barn er blant dem som sørger. Verbum forlag
- Gjestvang, Birgitte og Slagsvold, Marit (2008) Ung sorg. 14 unge om døden og livet videre. Aschehoug forlag
- Lindahl, Inger og Kvarnström, Gunilla (2004) Pappa kommer. Gyldendal forlag
- Ranheim, Unni (2002) Vær der for meg. Om ungdom, død og sorg. Tell forlag
- Renlund, Christina (2007) Doktorn kunde inte riktigt laga mig. Barn om sjukdom och funktionshinder och om hur vi kan hjälpa. Gothia forlag
- Tenkeboka – det blå hjertet av Susanne (8 år). Uranus forlag (2006)

Nettsider

<http://www.krisepsyk.no/> - Senter for Krisepsykiatri (Dyregrov)

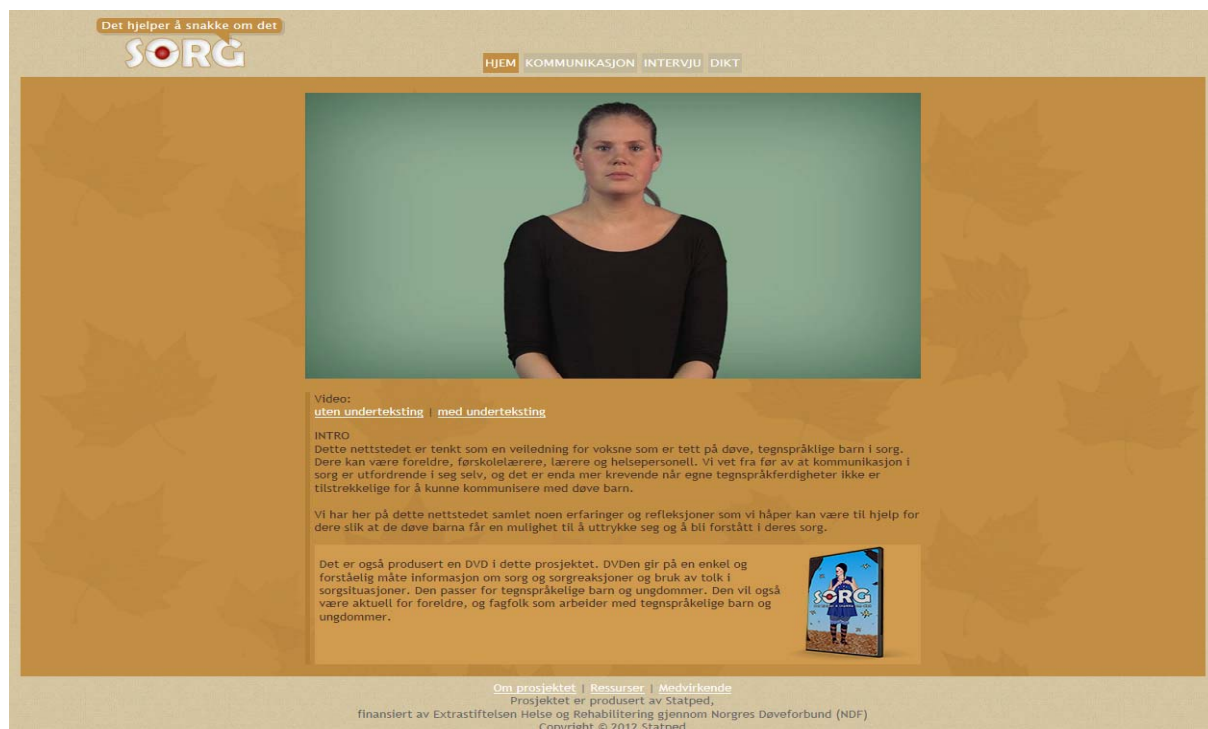
<http://nhi.no/foreldre-og-barn/a-snakke-med-barn-om-doden-intervju-med-spesialist-i-klinisk-psykologi-atle-dyregrov-33794.html> (Å snakke med barn om døden, A. Dyregrov – Norsk Helseinformatikk, 09.11.2009/ 02.02.11)

<http://www.lub.no/ritualdeltagelse-og-sorg-hos-barn>

Vedlegg 1 DVD-cover



Nettsiden



Vedlegg 2 De som var med på DVDen og nettsiden Sorg - Det hjelper å snakke om det

Skuespiller

Katja Brita Lindeberg

Programleder

Camilla Jøsang Vågen

Medvirkende

Mia Aspelien

Thomas Johannessen

Tonje Henriksen

Kristin Antonie Hansen

Chris M. Aanondsen

Roar Bredvei

Line Beate Tveit

Charlotte Helene Agerup

Tegnspråktolkning, stemmer og teksting

Camilla Jin Berg

Lisa Ødemotland

Marie Jakobsen

Agate Drivvold

Ellen Johanne Hildrum Holkesvik

Line Beate Tveit

Terje Ogden

Manus

Charlotte Helene Agerup

Torill Ringsø

Språkkonsulenter

Nora M. Strand Sletteng

Line Beate Tveit

Camilla Jin Berg

Lisa Ødemotland

Marie Jakobsen

Agate Drivvold

DVD-programmering / design

Dag Bøe

Tone Ervik

Nettside-programmering / design

Henning Andersen

Foto/ opptak

Tone Ervik

Camilla Jin Berg

Dag Bøe

Marthe Trætli

Redigering

Charlotte Helene Agerup

Tone Ervik

Dag Bøe

Marthe Trætli

Prosjektledere

Charlotte Helene Agerup

Tone Ervik

Torill Ringsø

Referanser

Chris M. Aanondsen

Roar Bredvei

Line Beate Tveit

Takk til

Extrastiftelsen Helse og Rehabilitering

Norges Døveforbund

Mia Aspelien

Thomas Johannessen

Tonje Henriksen

Kristin Antonie Hansen

Chris M. Aanondsen

Roar Bredvei

Line Beate Tveit

Camilla Jøsang Vågen

© Møller-Trøndelag Kompetansesenter 2012